

Konec povesti....

Spisal Fr. S. Tratnik.

alo je bilo tako lepih januarjevih popoldni, kakor je bilo ono, ko so pokopali pri Svetem Križu Petruševe Terezijo.

Vreme je tudi pripomoglo, da je bil pogreb tako lep in veličasten. Iz bližnjih fará so prihiteli tisti dan njeni znanci in sorodniki, da vidijo zadnjič še — mrtvo Petruško, blago ženo in skrbno gospodinjo.

Dobro so poznali daleč naokrog rajnico. Zato so prišli k njenemu pogrebu, da se na tem težkem potu poslove od nje.

V gručah so se vračali ljudje s pokopališča. Kakor navadno, vedeli so povedati mnogo, mnogo: o življenju rajnice, o njenem gospodinjstvu in o vsem, kar so vedeli. Vedeli so pa veliko...

„Verjemite, ljudje, nihče drugi je ni spravil, kakor on sam s svojo brezobzirnostjo in trmo,“ je zaupno tiho povedal vaški črevljar Smolar svojim prijateljem in se ozrl nazaj po poti, da bi ga nemara

ne bil kdo slišal, ki bi nesel na nos Jovanu, gospodarju Petruševine. Ne bil bi rad, da bi Jovan zvedel kaj takega, ker se ga je bal in po njegovi misli ni nič kaj prida človek...

„Oh, res je škoda rajnice,“ je začel Smolar znova.

„Res, res! Ona bo pa sedaj še večja revica. Škoda dekleta, pa tako pridnega in lepega. Boste videli, ne bo dolgo, pa tudi ona pojde za materjo... Bog ve, zakaj je tako usojeno sedaj nad to hišo — in včasih — ali se še spominjate — ti Smolar boš že še pomnil, ko je še gospodaril rajnice stari oče Štefan, kako je bilo... Srečo so imeli, da boljše želeti ni bilo treba. Sedaj pa komaj, komaj... Pa da bi še rajnica ne bila tako skrbno gospodinjila in varčevala — pa bi že šlo vse gospodarjenje po vodi... Hm... hm... in kdo je kriv vsega tega, kdo nosi ta težki greh na svoji vesti? Možje, veste kaj, predaleč je zašel Jovan. Kaj pa šele sedaj, po njeni smrti — bogve kakšen bo. Dekleta se naj Bog usmili! Sam pa naj že dela, kakor hoče,“ govoril je stari Balantin, ko je prišel do svoje hiše.

„Pa srečno,“ je voščil znancem in izginil v hišo.

Drugi so pa šli večjidel molče naprej svojo pot in so premišljali usodo, težko in grenko, ki je jela zadnja leta preteti družini Petruševi...

Precej je že dosegla: mater je pokopala, njeno hčerko, osemnajstletno Merico, živahnih oči, težke, počasne hoje, pa je obtežila z velikim in težkim bremenom: na dušo ji je pala smrtnonevarna bolest, v kosti in mozeg pa so se ji vsesale skrbi in bojazen.

„Dolgo ne bo,“ so navadno pristavljalci vaščani, ko so govorili o Jovanu, o Merici in o rajnici.

I.

Ljudje so se bili s pokopališča polagoma razšli in zopet so zaživeli tam ob križih veličastni trenotki,

ob katerih se zdi človeku tako tožnoradostno, ob katerih bi takoj dobil prijetno razpoloženje, da bi molil dolgo, dolgo — ali pa se razjokal, če mu kaj trpkega in grenkega teži dušo.

Ob Petruškinem grobu je ostalo le še nežno dekle, Petruškina hčerka. Ko je zadnji zaprl za sabo pokopališčna vrata, pokleknila je Merica na materin grob. Roke je sklenila, a molila ni — jokala je, kakor še nikdar v življenju. In kako tudi ne? V teh kratkih urah je izgubila mater, blago, skrbno mater, ž njo je izgubila, zdeleo se ji je, pol svojega življenja. Dosedaj je živila in rastla ob materi, veselila se je ž njo ob prazničnih urah, a še veliko več trpela. In vendor se ji zdi, da današnje trpljenje ni niti poldanska senca napram temu, kar je že prestala.

Pred njo se je vrstilo do pičice vse preteklo življenje in zaskrbelo jo je, kaj šele bo. Če se oče ne umiri... Zaradi nje je tak — in moj Bog, zakaj? Zaradi nje sta toliko trpeli z materjo.

V stolpu Sv. Križa je odbilo pet. Z neba je izginila solnčna luč, le še zadnji žarki so se vozili na žarnih oblačkih k zatonu. Mrak pa je čim bolj tiščal k tlom, z njim je postajal mraz. Megla je ovila križe na pokopališču, da so bili videti, kakor visoke, bledosive postave.

Merico je zazeblo in jo postal strah. Vstala je in kakor hitro je mogla, odhitela iz vrta pokopanih.

Zunaj se je oddehnila, a že jo je jela moriti skrb, kako bo neki sedaj doma. Skrbelo jo je, da ji je prihajalo poštano vroče, čeprav je kroginkrog gospodaril uprav januarjev mraz.

Nekaj časa je hodila po poti, potem jo je zavila na stezo čez Jakobov travnik, da bi prišla čim prej domov, čeravno je zatrepetala pri misli, kaj bo doma, ko bo stopila čez prag? Kako dobro bi se ji zdeло, da bi ne bilo doma očeta — pravzaprav očima...

Ob oglu Jakobovega kozolca pa je zagledala luč v spodnjih oknih domače hiše.

„Doma je,“ je zadrhtela, in noge so se ji zašibile; kakor bi imela stopiti na gada, je odskočila in vsa zasopla je stopala po vrtu pod oknom. Vspela bi se bila, da bi pogledala, kaj dela, pa ni marala, ker bi jo videl.

Rahlo je pritisnila na kljuko vežnih duri, odprle so se pa škripajo in iz veže je udaril duh po mrliču, da je deklica nehote stopila korak nazaj.

Tiho in oprezzo kakor tat se je ustavila pri hišnih durih in uho je pritaknila tik h ključavnici. Zdelo se ji je, da čuti težko sapo, ki prihaja iz sobe — pa to ni bila težka sapa, bil je njen notranji trepet in nemir, in močno bitje njenega srca jo je motilo.

Ojunačila se je, naj ji reče, kar hoče — pa saj nocoj ne bo tak . . . Odprla je in potihem vstopila. Jovan je sedel za mizo, podprt z obema rokama. Ali ni slišal, ali ni hotel: pogledal ni, kdo je vstopil. Kakor bi bil zamišljen v velike in važne misli . . .

Merici se je zdelo dobro; sedla je v kot k peči, da ni bila obsevana od luči, ki je visela nad mizo.

V sobi je bil svečanosten mir, vse je bilo tiho in mirno, še sence, ki so padale od luči, se niso zgibale po stenah.

Merica je razmišljala; sredi sobe je videla mrtvaska oder, na njem je ležala bleda, upadla, izmučena žena — njena mati, obsevana od dvoje voščenih sveč. Na obrazu ji je vsekan izraz, ki ga čuti tudi sama. Na prsih ima roke sklenjene v molitev, ki jo je molila zadnjo — za svojo hčerko . . . Ob odru se pa ustavlja znani ljudje iz vasi, kropé mrliča in po prstih stopajo nazaj. Posedejo na klop pri peči in začno govoriti potihem . . .

Utrudila se je bila Merica v teh svojih mislih, podprla je glavo z desno dlanko in zaspala . . . Bil bi popolen mir v sobi, da se ni čulo dihanje spečih,

Jovana in Merice, in da ni zdaj pa zdaj zašumel plamen v svetilki . . .

* * *

Sredi noči se je deklica kar naenkrat prebudila. Tako jo je nekaj stiskalo, da skoraj sopstvi ni mogla. S plašnim očesom je pogledala po hiši; bilo je napol temačno. Luč je umirala, steklo pa je bilo vse začrnelo in na stropu je bila precejšnja črna lisa. Iz stekla pa se je še vedno kadil črni dim in po vsej hiši ga je bilo dosti.

Vstala je in potihoma šla k oknu ter ga odprla. V sobo je buhnil svež nočni zrak, da je kmalu postalo v hiši hladno.

Vzela je luč iz svetilnika in jo upihnila. Postavila pa je na mizo svečnik in prižgala konec sveče, ki ji je ostal od prejšnjega dne.

Pa je šla zopet na peč — in vzdihnila je globoko . . . Ko se je zbudila, jo je tiščalo; nadlegovalo so jo v spanju težke in grozne sanje — zakričala bi bila, pa ni mogla, ker nekdo jo je tiščal k tlom, zagrabil jo za vrat, da ji je z močnim sunkom butnila kri v glavo in v najhujšem se je predramila . . . S prvim pogledom se je ozrla na klop za mizo; še vedno je spal Jovan, obrnjen v zid.

„Hvala Bogu, saj ni resnica,“ je vzdihnila in si oddahnila z dolgim dihom.

Zopet je naslonila glavo v dlan, po malem zadremala, toda zaspala ni.

Mnogo je mislila — in te njene misli so bile nestalne, begajoče sem in tje, zraven pa je še čula vsak Jovanov dih in stresnila se je, če se je očim preobrnil na trdem ležišču.

Ko se je jelo po malem daniti, je vstala in šla v kuhinjo pripravljati očimu zajtrk, zase ne, ker se ji ni ljubilo.

Pravkar je bilo odzvonilo sedem, ko se je Jovan prebudil in vstal s klopi; dekle pa mu je prineslo

zajtrk — molče je postavilo skledico s kavo predenj in tiho odšlo. Očim je gledal za njo in nek nasmešek se mu je izžel iz prepitih ustnic. Kave pred seboj se ni dotaknil.

Kakor da bi mu bil nekdo povedal nekaj v obraz, je vstal in odšel iz hiše. Merica v kuhinji ga je čula. Skočila je k oknu, da bi videla, kam gre. Šel je po vasi med hišami, dokler se ni izgubil v megli . . .

„Najbrž spet k Tomažurki . . . oh Bog, daj, spreobrni ga!“

Pokleknila je pred podobo Marije, da bi molila, a prevladalo jo je čudno brezčutje, v teh minutah bi ne občutila niti največjega gorja.

Pospravila bi bila po sobi, pa ni mogla; ni se ji hotelo, pa se ji ni . . .

Pokleknila je na stol k oknu in gledala po vasi. Meglo so solnčni žarki spili in osušili pot, ki je bila vlažna.

Umaknila se je megla in video se je do Tomažurke, opaziti pa dekle vseeno ni moglo, če je očim v hiši, če spet pije —.

V tistem pa je prišel pod okno Hladnikov Vid in potrkal na šipo ter se zasmejal nagajivo, češ, poglej jo, kako je zamaknjena.

Deklica ga ni opazila, šele ko je potrkal, se je ozrla in prestrašena zdrsnila s stola. Mislila je že, da se je očim vrnil odkod.

Vida pa se ni bala; vedela je, da je pošten mladenič, ki ji ne bo hotel hudega. Spomnila se je, da ji je mati že parkrat rekla, da kadar bi potrebovala gospodarja, bi ji brž svetovala Hladnikovega Vida.

„Dobro jutro, Merica! Kaj si tako zamišljena! Pusti, pusti žalost! Saj veš, enkrat —.“ Ni hotel dokončati stavka, zdeblo se mu je, da bi ji z besedami privabil solze v oči.

„Saj veš, Vid, kako je . . . Kmalu po sedmih je spet šel.“

„Saj sem ga srečal pod Kovnikom.“

„Torej ni šel k Tomažurki,“ je vzkljiknila vidno zadovoljnnejša, kakor bi ji bila odlegla velika in težka bolest. Lepe misli so se ji rodile iz tega: Saj je vendar še blag moj očim! In zažarela ji je v srcu ljubezen do očima znova, skoraj bi bila že popolnoma umrla. Obljubila si je, da mu hoče odslej kolikor moči prigovarjati. Dosedaj se ni nikdar zmenila. A odslej hoče . . .

„Srečal si ga, praviš. Stopi, stopi v hišo — boš povedal.“

Vidu je bilo vabilo po volji. Dolgo je že želel, da bi se kolikor mogoče zbližal s tem dekletom. Iskal je vednih priložnosti, a najti ni mogel nobenih. Jovan ga ni pustil v hišo, mati Terezija se ga je pa preveč bala, da bi mu bila kaj dovolila. Miroljubna je bila in ni hotela delati zdražbe v družini, ker je spoznala, da bi bilo potem še slabše. „Nič se ne boj, dekle,“ je dejala večkrat hčerki, „bo že samo po sebi prišlo in ni treba zato nikakega hrnča in prepira.“

V sobi sta sedla za mizo k oknu. Merici je bilo posebno na tem, da bi izvedela kaj več, kam je šel očim, ker sklepati je jela, da bo se nemara poboljšal, zato je ponovila vprašanje:

„Srečal si ga — povej, povej, kam je bil namejen, kaj praviš?“

„Pod Kovnikom sem ga srečal; posebno čudno se mi je pa zdelo, da mi je danes odzdravil, ko mi že ni, odkar se prav ne moreva —.“

Vid ni mogel ob koncu drugače, da se je nasmehnil in verno pogledal v dekletove oči in zdelo se mu je, da se je tudi v teh pri zadnjih besedah nekaj spremenilo.

„— Vendar mi drugega ni rekел nič. Vrh klanca sem se ozrl za njim, šel je proti Brumnovim. Počakal sem še toliko časa, da je stopil v hišo. Zato sem se namenil prav k tebi. Moral bi bil namreč v Karlovci po pšenične moke. Bom pa nazaj grede opravil.“

Deklica ga je gledala med govorjenjem zaupno in videlo se ji je, da je zelo zadovoljna, da je celo vesela, da jo je Vid obiskal.

„Kaj meniš,“ ga je vprašala ljubeznivo, „kaj ima z mojim varuhom opraviti? Radovedna sem —.“

„Nič, nič, brez skrbi bodi; bova že zvedela. Pove nama Brumen sam, če ne danes, pa jutri. Zvedela bova! — Bog ve, kakšne namene ima. Nemara ima v mislih naju. — Ko bi vedela, koliko preglavic mi dela tvoj očim! Povedal sem ti že večkrat, saj se spominjaš, ob nedeljah, ko sem te dohitel na poti od maše. Čez vaš prag nisem smel stopiti. Tvoja blaga mati me je pa vedno tolažila: nič ne toguj, Vid, nič, saj bo samo po sebi prišlo, ko bo čas in če te dekle hoče . . .“

Malo je prenehal, potem je pa še pristavil:

„Kaj pa ti praviš k temu, kdaj bo prišel čas in — ali me res hočeš?“

Napravil je obraz v gube, kakor ga uberemo, kadar nam je pričakovati velike odločnosti: ali „da“, ali „ne“.

„Prosim te, saj veš, da sem ti že tolikrat in tolikrat ponovila! Samo očim, ne vem, kako sprejme. Prizadevala si bom odslej in prigovarjala mu bom. Da bi le pomagalo!“

Oba sta se zamislila v svoje težnje: ljubita se in rada, še več ko rada bi postala mož in žena. Ali med nju je stopil človek z zlobnimi nameni ter ju razločil, da bi ustregel in zadovoljil svojim strastem . . .

II.

Pri Brumnovih je vstopil Jovan. V kuhinji je vprašal deklo Jerico, če je stari doma.

„Je, kar notri pojrite, pri peči sedi.“

Gospodinji, ki je ravno oskrbovala živino, pa je šla povedat, da je prišel tisti pijani Jovan.

Obe ste se čudili, kaj bi imelo to pomeniti, da je prišel Jovan, ko je le malokdaj prestopil prag njihovega doma — več let ga že ni bilo. In govorilo se je, da si niso prav eno.

Ženske, radovedne kakor vedno — seveda tudi Jerica in gospodinja niste izostali, hitele so v stransko sobico, da bi tam poslušale celo zgodbo Jovanovo.

Stari Brumen je sedel pri peči in je ravno hotel iztrkati pepel iz pipe, ko ga je pozdravil vstopivši Jovan:

„Bog daj dobro jutro, oče Brumen!“

„Bog daj, Bog daj!“ je odgovoril Brumen z začudenjem, da je pozabil celo pepel iztrkati. „Tebe pa že dolgo ni bilo pri nas! Prav, prav, se bomo pakaj pomenili. — Ej, Jerica, Jerica, pridi malo v hišo!“ je zaklical starec.

Jerica, mlado čedno dekle, je prihitela v sobo vsa zasopla, kakor bi bila pritekla od bogve kako težkega dela — pa ne iz stranske sobe, kjer je pasla radovednost.

„Daj kruha na mizo in sadjevca prinesi,“ ji je ukazal gospodar.

V petih minutah, še prej, je bilo na mizi vse: kruh in bokal s sadjevcem in majhen kozarček.

„Sedaj pa, Jovan, kar odreži kruha, in požirek dobrega sadjevca ti tudi ne bo škodil — verjemi,“ mu je postregel očanec in sedla sta skupaj za mizo.

Najprej sta govorila tako o vsakdanjih stvareh, o domačiji. Potem pa je prešel govor na rajno Terezijo in Brumnov oče je omenil mnogo. Jovana se ni bal, zato mu je tudi mnogokaj očital. Jovanu pa se je poznalo, da so ga te Brumbove besede zadele težko. Močno sram ga je bilo, ni vedel kaj početi; v svoji zmedenosti je brskal z roko po drobtinah, ki so bile stresene po mizi, z desnico pa je vrtil kozarček pred seboj. Očitanje ga je zadelo težko. Upal si ni reči besedice v svojo obrambo. Osemdesetletni starček mu

je odkrival njegovo vest tako dobro, da je pošteno občutil v svoji duši.

Sprva se je v mislih jezil sam nad seboj: čemu si prišel sem, da ti tu zmivajo oči — in dušo; in še mu je bilo na misli: dušo twojo — črno.

Potem mu je bilo pa žal, ker toliko si je vendar dal dopovedati, da je kriv . . . in mnogo kriv zaradi prezgodnje smrti svoje žene in bolehavosti svoje pastorke. Kesal se je te hipe, res kesal — ali ,po toči zvoniti je prepozno', pravijo.

In res je tako.

Žena je umrla . . . Hčerka pa doma boleha.

Eno je prepozno, drugo se da nemara še popraviti, — ne nemara, gotovo se da.

In tako je prišla beseda do njegove pastorke, Terezine hčerke.

„Povedati ti moram, ti si neusmiljen ž njo. Glej, da še njo pripraviš do groba! Ali moraš piti? Oh, koliko bi bilo bolje na tvojem domu, da te nima vragova pijača v svoji oblasti! Zaradi te tvoje strasti se ti je rodilo gorje na gorje, se ti rodi in se ti še bo — ako ne pustiš pijače, ako ne premagaš svoje strasti. Sedaj tožiš, kako slabo se kmetuje; vprašam te, kako so pa nekdaj? Bogati so bili, ker so delali, ne pa popivali po zakotnih krčmah in beznicah. Sedaj si pa do vratu v dolgéh. Ne misli, da ti nemara privočim tvojo nesrečo, Bog varuj; ne, verjemi mi. hotel bi ti dati marsikak svet, pa do danes te že nekaj let ni bilo pri nas. Nekaj bi ti povedal: po vasi že povsod govore, da te pridejo danes ali jutri rubit; do tvojih ušes to seveda ne pride. Ali pomni — to pa sem jaz sam prepričan, da je Tomažurka, pri kateri piješ, šla že parkrat v mesto in gotovo ne zastonj. Boji se, ker vidi, kako je, da ne pride ob denar.

Pomisli, ljubi Jovan, kako bi bilo, recimo, da danes prinese eksekutor rubežen! Kako bi bilo s teboj, kako s punico? Kam bi se djal? Brez denarja spredi

in vzadi! Pomisli, Jovan, samo pomisli! Za dekletu bi že bilo; ima še denarja pri meni, katerega mi je izročil njen skrbni in modri oče. Ob zadnji uri mi je rekel: „Kar sem zapustil dekletu, spravi in shrani ti, ker Bog ve, kako še pride v življenju. Pri tebi pa vem, da je varno in brez skrbi. Po svetu je ne pusti!“ — To mi je izročil moj najiskrenjejši prijatelj in to hranim v sebi še vedno.

Vidiš, dekletu bi se ne godilo slabo. Kapitala je, in obresti se tudi stekajo.

Ti bi pa bil na vse zadnje na cedilu, pomisli, go-tovo: v slučaju rubežni, denarja od nikoder, iti bi moral s trebuhom za kruhom. Nič bi ne pomagalo. Zato pomisli!“

Stari Brumen je prenehal in se globoko oddahnil. To pa je porabil Jovan za svoje strune:

„Oče Brumen, ravno zaraditega sem bil danes namenjen sem. Premišljal sem — posebno snoči doma — in še tole pismo me je vznemirjalo... dobil sem ga prej ta dan. Navadno je plačevala žena in oddajala davke. Pred smrtjo pa mi ni omenila nič o kakih neplačanih davkih. In biti mora že precej časa, kar jih nismo plačali. Terjatev je — sem bral. In snoči sem razmišljal in razmišljal, kako bi se rešil iz te brlozge.

Pa mi je prišlo nekaj na misli: še jutri pojdem k Brumnu in zgovorila se bova. Tako sem namreč mislil. Denarja ni, to veste, kaj ne, oče Brumen.“

„To je gotovo in res,“ je pristavil Brumen z nekim neodločnim glasom, kakor da bi že slutil, kam Jovan meri.

„Denarja ni — denarja ni — vi ga pa imate — hotel sem reči namreč — zapuščino dekletovega očeta Štefana. Kaj, ko bi mi odstopili vi in dali na hišo nekaj kapitala, da bi se popravilo in poplačalo dolge —.“

Ni še končal, ko mu je pretrgal besedo očanec:

„Ne, moj ljubi Jovan, tega pa nikdar in nikoli. So mi preveč svete zadnje besede priateljeve, da bi tu denar razdajal, kakor bi se komu poljubilo. Dekletov je — pa ne moj ali tvoj. Kadar bo dekle v stiski, takrat bo nji pomagano z njim. Če ne, bo pa imela tisto za doto. Tako ti povem, Jovan. Kmetija je pa vsled tvoje zanikarnosti in nemarnosti prišla pod zlo in so narastli nepotrebni dolgovi. Vendar pa, dragi Jovan, ako hočeš in res želiš zopet začeti redno življenje, bodi prepričan, da ti hočem pomagati, pa ne z dekletovim denarjem — ampak s svojim. Hvala Bogu, toliko že še imamo. Drugače pa ne in ne, le če se poboljšaš in zopet začneš z delom. Ali si zadovoljen? Prej pa ti ne dam ne krajcarja, in če si še v največji stiski in potrebi, dokler mi ne izpolniš pogojev: da se, prvič, odpoveš svoji strasti — pijančevanju, drugič, da mi ne mučiš več dekleta in moriš s svojo brezobzirnostjo. Če ne, bom primoran jo vzeti k nam in potem vedi, da ti je naša hiša zaprta. Lahko izpolniš te pogoje, če jih le hočeš. Mi obljubiš? Premisli!“

Nekaj minut je bil v hiši molk. Brumen je gledal Jovana, ki je podprt ob dlan premišljjal njegove besede.

Spoznal je, da mu sili vsak čas beda odpreti vrata njegovega doma tujcem, nepoklicancem, da si razdele med seboj, kar je še kaj vrednega. In zanj bi bil potem pravi pekel. Njegova pastorka pa, ki je doslej ni mogel strpeti pred očmi, bi bila vseeno dobro preskrbljena in v obraz bi se mu lahko smejala, ko bi odhajal prazen in sestradan v svet. Ćutil je potrebo, da se spreobrne. Sklenil je v duši: smrt strasti, dušo delu in molitvi.

„Pijanec se spreobrne, kadar se v jamo zvrne.“ Tega pregovora se je spomnil, zapekel ga je v dno duše in ravno vkljub temu pregovoru je očetu Brumnu slovesno zatrdil:

„Da, hočem popraviti, kar se da! Za drugo pa, kaj bi govorila — popraviti se ne da.“

„Dobro, dobro, Jovan! Sezi mi v roko, da hočeš vestno in dosledno vstrajati v teh pogojih!“

Segla sta si v roko, in oba sta bila videti vesela in zadovoljna. Resnejši je bil Jovan. Začel je zopet oče Brumen:

„Zaupam ti, zato ti bom nekaj brž pomagal. Ko se pa prepričam, da si se z vnemo lotil gospodarstva, sem ti v vsakem slučaju na pomoč. Prosim te pa še enkrat: vstrajaj in ne žali mi več dekleta! Potem pa smo in bomo prijatelji.“

Stari je vstal in šel iz sobe. Kmalu pa se je začula hoja po zgornjici.

Jovan je ta čas jel znova premišljati.

Končno je prišel do sklepa: Verjemi, tako bo najbolje zate; drugače kaže res, zapustiti hišo in vse — pa iti, kamor bi že bilo . . .

Precej časa ni hotelo biti starega Brumna.

V hiši ni bilo nikogar razen Jovana. Le Jerica je včasi prihitela v sobo, največkrat brez vzroka in opravka.

Jovan je odprl omarico, vdelano v zid, v kateri je bilo nakopičeno časnikov, gospodarskih in drugih. Vrh vseh je bil časnik, lep, v rdečem ovitku.

Jovan je stegnil roko ponj. Na ovitku je bral: „Piščalka“.

Preobrnil je par listov. Na šesti strani pa se mu je ustavilo oko ob poglavju, ki ga je, rekel bi, zanimalo. Bral ga je od začetka do konca, zaledno pa zmajeval z glavo, češ, ali se res tako godi s pijanci . . . Bil je opisan tragičen, pretresliv dogodek pijančevanja —.

Jovan je bil tako zamišljen v to, kar je ravnotkar bral, da ni slišal vstopivšega Brumna.

„Bereš?“ je dejal Brumen tja v en dan, ko je prišel do mize.

Ko ga je Jovan ugledal, ga je hotelo biti sram in preobrnil je par listov, da ne bi vedel očanec, kaj je ravnotkar bral.

„Sem malo pogledal, ker vas tako dolgo ni hotelo biti,“ se je zlagal Jovan.

„Piščalka, kaj ne,“ se je dobrodušno posmejal gospodar Brumen.

„Poglej no, kakšni ste pijanci; tale Piščalka je vaše ogledalo in vaša vest. Pa še nekaj — pijanci ste kakor otroci, pa še veliko in veliko slabši. Na uho vam je treba piskati, pa dobro piskati, da se vam kaj dopove. — Če hočeš, ti dam vse Piščalke, kolikor sem jih že dobil. Res, dobro ti bodo prišle in marsikaj potrebnega in koristnega se naučiš iz njih.“

„Bom pa prosil; berem rad, samo nimam ničesar.“

„Že prav. Pa preidiva zopet k najinemu prejšnjemu govorjenju. Kakor si mi obljudil ti, tako hočem izpolniti tudi jaz. Za prvo potrebo ti bom dal tu nekaj. Plačaj davke in kar je še najpotrebnejšega. Čez nekaj mesecev, ko se bom prepričal o tvoji dani besedi, sem ti pa voljan dati tudi večjo svoto, da se bo pravila in zboljšala kmetija —.“

Na mizo je naštel Brumen število bankovcev.

„Na, Jovan, kar spravi jih — zmenili se bomo že pozneje, da bo zame in zate prav in dobro. Povem pa ti še enkrat: delaj in nehaj popivati!“

Jovanu se je tresla roka, ko je spravljal denar v listnico.

Reči in zahvaliti se ni mogel drugače:

„Bog vam povrni, oče Brumen, vašo dobroto! Ne bojte se, drug hočem biti.“

Enajsta ura je že odbila v zvoniku, ko se je namenil Jovan domov.

„Pa glej, da večkrat prideš, da se nas ne boš ogibal več, kakor si se zadnja leta. Kaj ne, na vesti si imel težke grehe, danes sem te pa zmil in ti izprašal vest —“ se je prisrčno zasmejal starec.

„Kajpak . . . Pa zdravi, no! Z Bogom!“ In Jovan je odšel z veselim srcem in zadovoljstvom v duši.

„Z Bogom, z Bogom, pa le še večkrat pridi!“

Starec je gledal še dolgo za njim, dokler se ni skril za ovinkom pod Kovnikom.

Jovana pa je med tem zopet obšlo veselje do dela, ljubezen do svojega lastnega ognjišča mu je vstala spet iz prepite duše, v kateri je bila zakopana že dolgo pod težo strasti . . .

Jovan se je zveselil dela in truda in z jasnim čelom, mirnim očesom je zrl v bodočnost, ki mu prinese miru in sreče . . .

III.

Minevali so dnevi in že par tednov — pa Jovana še ni bilo od tistega dneva pri Tomažurki.

Pri Jovanu se je pričelo kakor na novo živahno življenje. Jovan je delal; popravila je imel pri hiši vse polno.

Časa ni izgubljal kakor ga je prej.

Vesela in zadovoljna je bila cela vas, da se je Jovan vendar spreobrnil, in zadovoljni sosedje, da so si prisvojili spet nekdanjega tovariša in prijatelja Jovana. Odkar je postal pijanec, jih ni pogledal več z jasnim očesom, v tem pogledu je bilo prikrito nekaj tajnega, kar ni mogel vsak uganiti. Zato ni maral Jovan sosedov, ker so ga hoteli začetkom vedno poučevati. Jovan je pa zrojil nad njimi, bil je namreč tiste vrste ljudi, ki se ujezé za najmanjšo stvar.

Ko so pa nvideli sosedje, kako in kaj je ž njim, so ga pustili pri miru, ker niso hoteli napravljati nepotrebnih zdražb v vasi, ki bi bile le v pohujšanje in nesrečo.

In iz tega je polagoma in polagoma izvirala hladnost Jovanova napram vaščanom, ki se je v njegovi strasti skoraj povečala v jezo in zlobo.

Odslej se mu je zdelo, da je popolnoma osamljen, vsak ga hoče poučevati in voditi skoraj kakor otroka za roko, on se jim pa ni pustil.

Doma sta jokali žena in pastorka in ga prosili, naj ne bo tak. Pomagalo ni nikoli. Odšel je — kam? V beznico k Tomažurki. Pri vinu se je čutil korajž-nega in močnega, da bi strl vsakega, ki bi se mu postavil na pot, in še ves svet, če bi kdo hotel in mu plačal liter *laha*.

In tako je šlo z Jovanovim pijančevanjem vedno dalje, gospodarstvo pa je padalo. Mati in hči sta se pehalni in trudili s kmetijo — zraven pa jokali in hirali.

V družino se je naselila žalost in beda. Gospodar Jovan je gojil v duši mržnjo do domačih, zato je doma večjidel preklinjal — mati in hči sta pa molili — za koga? — zanj.

In pobožna in odkritosrčna molitev predere oblake.

IV.

Cvetno nedeljo popoldne je.

Zares cvetno; cvetelo je že od kraja vse naokrog, da je bil lep pomladanski čas.

Ljudje so se vračali od večernic ob pol štirih popoldne. Med zadnjimi je bil tudi Jovan. Merica in Vid sta pa hitela že daleč spredaj. Bila sta vsa srečna.

Danes se jima je porodilo veselje, neskaljeno, ne ene skrbi ni bilo v njunih dušah. Vid je vprašal starega Brumna in Jovana, če bi mu dovolila roko ljubljene deklice.

Pa sta bila zadovoljna oba, Brumen in Jovan.

Kako tudi ne: Vid je bil znan kot pošten in blagtant, ki pa ima tudi hišo in premoženje. Bogat je in pravili so, da bo prvi bogatec onstran Kovnika.

In iz kratkih besed, ki sta jih jima govorila Brumen in Jovan, jima je vzklila sreča, sreča velika in veselje neskaljeno. — Zato sta pa hitela tisto popoldne ven v prosto naravo, ki je dihnila v svet prve

tople dihe, in spomladansko cvetje ga je oblilo s svojo opojnostjo.

Ob bistrem potoku Kanomljšici sta sedla na belo skalo pod akacijo.

Govorila sta, kakor zares govore sorodna srca, ki se iščejo dolgo in dolgo in slednjič se najdejo in srečajo — pod križem ljubezni . . .

Zdelo se je, da govorita, ne da bi najmanje mislila, kaj bi ravno govorila. Hotelo se jima je povedati vse od konca do kraja, kar sta vedela.

V mislih in čustvih sta imela v teh hipih le veliko srečo in gorko ljubezen do očeta Brumna in očima Jovana.

Vidu se je nekaj utrnilo v njegovih mislih; zato je za trenutek končal, da bi zbral misli, kar bi rad spregovoril.

„Merica, kako se je v zadnjem času tvoj očim spremenil!“

Deklica je z radostnimi očmi ošinila Vida, da se mu je zdelo, da mu je zasvetilo v obraz stotero žarkov nebeškolepega solnca.

„Zahvaljen bodi Bog! Z rajno materjo sva prosili in molili vedno . . . In sedaj nama je najino vročo molitev uslišal večni dobrotnik.“

Sklenila je roke in globoke, lepe oči je povzdignila kvišku proti jasnemu nebnu, preko katerega je plavalo sto belih oblačkov, kakor sto nedolžnih želj in hrepenenj, ki jih je nosila deklica v svoji duši.

„Veš, Merica, hvaležna morava biti tvojemu očimu, očancu Brumnu pa še posebej, ker je tvoj varuh, postavljen od tvojega očeta, da skrbi zate kakor rodni oče, zato ti želi tudi veselja in sreče. Z velikim prizadevanjem si je osvojil Jovana, kakor nama je pravil očanec sam. Hvaležna sva jima. Kako bi pa pokazala to svojo hvaležnost in udanost?

Nekaj sem premišljal . . . Že večkrat sem opazoval vašo kmetijo. Lepa in dobra zemlja — pa

zanemarjena, na nekaterih krajih že po več let. Sami vidve nista mogli vsega obdelati, Jovan pa se je malokrat dotaknil dela. In tako je šla kmetija pod zlo — seveda velika in občutna škoda. Stari Brumen mi je pravil, da ima tvoj očim komaj za davke in najpotrebnejše stvari, pa pred teboj skriva. Zato sva se pa nekaj zmenila z Brumnom.

Prej sem se namenil govoriti pa še s tabo. In ravno sedaj se nudi lepa priložnost. Očim sedaj trpi in komaj zmaguje težo dolgov nad seboj do sedaj. Morda pa potrka danes ali jutri upnik na vrata in mu pove dan, kedaj hoče imeti... Potem bi pa morda Jovan, ki še ni utrjenega značaja, zopet obupal nad delom in začelo bi se znova neznosno, trpko življenje.

Veš kaj, brez ovinkov ti povem: podarila mu bova, kolikor rabi. Pa tebe naj to ne skrbi, imam že jaz pripravljeno. Ti pa samo malo zasleduj Jovana, kdaj bo rabil; bodi nekoliko bolj radovedna."

Hladnikov Vid je končal in pogledal Merico, kaj bo rekla.

„Sam Bog ti je vdihnil to misel. Sprevidela sem že sama, kakor bi bil v stiskah. Tako ob večerih... Po molitvi grem nekaj časa ležat na peč, on pa obredi za mizo. Podprt z rokami sloni pri mizi, — kakor bi mislil važne misli in načrte.

Pred nekaj večeri sem ga pa nalašč opazovala, a delala sem se, kakor da spim.

Iz listnice je potegnil pismo. Parkrat ga je prebral. Potem pa je razpoložil iz listnice po mizi nekaj bankovcev in jih preštel. Premalo jih je bilo, ker zmajeval je z glavo in mučne poteze so se mu razširile po obrazu.

Po par minutah je vse spet spravil v listnico — odprl pa je skrinjico, iz nje je vzel črnilo, peresnik in papir za pisma.

Staro, zarjavelo pero je jelo drsati počasi in nerodno pa papirju. Pisal je dolgo... in nazadnje je

pismo prebral najmanje petkrat, predno ga je vložil v zlepko.

Gotovo je pisal upniku . . .

Zato ti bom pa pomagala pri tem, kolikor bo v moji moči, da mu pomagava iz dolgov . . . Tudi jaz imam nekaj pri Brumnu, in če ti je ljubo, Vid — da se bo tudi on veselil najine in svoje sreče, mu dam — vse . . ."

* * *

V somraku je prišla Merica proti domu. Prijetno ji je bilo hoditi po mehki zemlji, ki se je vdajala pod nogo. Danes je užila mnogo, le posebno še, kar sta sklenila z Vidom . . . samo težilo jo je, da mora molčati, dokler ne pride ugodni čas. Povedala bi rada očimu še nocoj, da bi ne podpiral več slednji večer trudne svoje glave nad mizo, in bi ne imel toliko skrbi, kako bi se izognil vsakdanjim težavam in skrbem, kdaj mu potrkajo upniki na vrata in pokažejo pot iz hiše . . .

Čim bliže je prihajala k hiši, tem huje ji je bilo.

V vežo stopivša se pa naenkrat vsa začudena ustavi.

Kaj je to?

V hiši je prepirl!

Spoznala je kričeč glas Tomažurkin. Stopila je v kuhinjo, da bi bolje razumela.

„Kaj si pa hodil žret, če nisi mislil plačati,“ je razgrajala debelušna baba.

„Kdo pravi, da ne mislim plačati?“ je junaško odgovoril Jovan, in udaril s pestjo ob mizo. „Povem vam pa, ljuba soseda, da tu, v hiši poštenih ljudi ne boste razgrajali. Do sv. Florijana vam povrnem vse — in če vam ni prav, pa me idite tožit! Če počakate do sv. Florijana, vam izplačam vse do zadnjega vinarja z obrestmi vred. Sedaj pa res ne morem, verjemite mi, ne morem.“

Nekaj minut je bil v hiši molk. Merica pa je med tem časom drhtela in trepetala od veselja, da bo lahko že jutri povedala Jovanu, da ne bo treba čakati šele sv. Florijana, da bi vrnil Tomažurki . . .

„Pa naj bo,“ je začela Tomažurka, „počakam te še do sv. Florijana, a vedi ne dneva pozneje, sicer pridem z rubežnijo!“

„Tisto pa, kakor boste hoteli potem,“ je odvrnil mirneje Jovan.

Odprla so se vrata, Tomažurka je šla mrmraje po veži.

Deklica se je skrila v kuhinji v kot, da bi je baba ne videla. Slišala je njene besede, ki jih je mrmrala sama s seboj:

„Le čakaj, ti že zavijem vrat, ne boš več dolgo gospodaril na tej zemlji, ne. Meni ne daš več skušiti . . .“

Merica je skozi kuhinjsko okno odgovorila: „Motiš se, motiš!“

Dokler še ima Jovan poleg sebe ljubeča srca, mu ne bo treba odtod.

V.

Dan pozneje, v pondeljek popoldne je bilo. Jovan je cepil na dvorišču drva, dekle je pa pokladalo živini.

Jovan je začul od ceste sem peketanje kopit in se ozrl, sekiro je naslonil na čolo. Brumnov belec je vozil koleselj. Na koleslu pa so sedeli stari Brumen, Hladnikov Vid in njegov oče . . .

„Méri, Méri,“ je zaklical Jovan, „hitro se idi preoblačit, gotovo se peljejo k nam!“

Dekle je prišlo in gledalo na pot, kakor bi ne vedelo, kdo sploh je — čeravno je vedelo vse, saj je uprav samo bilo vzrok tega.

„Hiti, hiti, da te ne vidijo take,“ jo je silil očim.

Deklica ga je ubogala. Odhitela je v hišo in od tam v zgornjico, da se preobleče.

V hiši je že bilo veliko govorjenja, ko jo je poklical Jovan na stopnicah.

Kakor bi se bala, tako je stopila v sobo, kjer so jo srčno pozdravljali. Stiskali so ji roko, in stari Brumen jo je glédal s ponosom: kakšno dekle je to, kakor dozorela breskev na veji . . .

Sedla je k mizi nasproti Hladniku med Vida in Brumna. Očima ni bilo v hiši, šel je po pijačo v klet.

Prinesel je domače kaplje.

Kozarci so zveneli, jeziki so se odvijali naglo, da je bilo govorjenja vse vprek. Glavno torišče sta jim bila seveda Merica in Vid.

Hladnik sam je star in bolehen. Truden je že in rad bi počitka. Zato je namenil še to pomlad izročiti Vidu — edincu — ne malo posestvo.

Vprašal je Vida, če bi se hotel oženiti, star je dovolj . . .

Vid je privolil, da drugače ne, le če sme vzeti Petruševo.

Hladnik je bil eden tistih redkih ljudi, ki ne izbirajo neveste svojim bogatim sinovom le po vzgledu: katera ima več, tista bo —.

Hladnik je prepustil vse Vidu in nič ni ugovarjal, ko mu je povedal. Danes pa so prišli snubit.

Prav lahko so se zgovorili. Merica bo šla za gospodinjo k Hladniku pod Kovnik. Do sv. Florijana bodo še počakali, potem bo ženitev . . .

Po dogovoru je vstal izza mize oče Hladnik s kozarcem v roki:

„Spodobi se, da vama, otroka moja, napijem. Napijem vama na večno srečo tu in gori . . . Bog vaju blagoslov, da bosta z njegovo pomočjo lahko prenašala skrbi in težave, ki vaju bodo srečevale na življenskem potu. Ljubita se, kakor je zapovedal Bog v zapovedi ljubezni! Bog vaju živi!“

Prenehal je, izpil je požirek in postavil kozarec na mizo. V očeh ze mu je zasvetilo dvoje solz. Ni maral, da bi jih bila videla Merica in Vid, zato je sedel in prepustil besedo Jovanu, ki jima je tudi želet sreče po svoje. Za njim pa še oče Brumen.

Merica se je obrnila vstran in tiho zaplakala od veselja in sreče.

Nekaj pa jo je tudi težilo, da bi od bolesti zahitela glasno:

Matere, ki je z vso dušo in vsemi mislimi ljubila svojo hčerko in ji želeta največje sreče — ni več. Ni je, da bi se veselila sreče svoje ljubljenke in bi bilo veselje Meričino popolnejše . . .

Pri sv. Križu je zazvonilo angeljevo češčenje.

Dekle je molilo naprej, drugi so pa odgovarjali.

Ko so odmolili, je bil nekaj časa svečan mir. Nikdo si ni upal motiti teh pobožnih trenotkov, da bi spregovoril besedico.

Jovan je prižgal luč in jo postavil na mizo:

„Dober večer!“

„Bog daj!“ so odgovorili.

Vid je pogledal Brumna in se ozrl v očetove oči, kakor da bi hotel s temi pogledi povedati nekaj važnega . . .

Hladnik je spregovoril:

„Sedaj se imamo pa še s teboj nekaj pomeniti, Jovan!“

„Saj res, res,“ se je vtaknil vmes Brumen, kakor bi se še le zdaj domislil.

„Mož si postal, nismo si mislili — nisi nas mogel vaščanov bolj razveseliti in nas pridobiti z drugim sredstvom. Pozabljena so leta, kakor bi jih nikdar ne bilo. Le nekaj se še ni zacelilo. Revež si postal v tem času — zabredel si v dolgove. Kakor sem zvedel, se je snoči znašala nad teboj tudi Tomažurka in ti pretila z rubežnijo, če ji ne vrneš vsega z obrestmi vred do sv. Florijana.“

Jovan je mirno poslušal Hladnikov govor. Ko pa je prišlo do Tomažurke, mu ni hotelo v glavo, kje bi bili izvedeli, da je prišla tirjat. Povedal ni nikomur, še dekletu ne — in deklice tudi doma ni bilo tisti čas. Pol ure pozneje se je šele prikazala v hiši. Prišlo mu je na misel, da je morda baba sama jela praviti po vasi. Že je jel razmišljati, kako bi ji zagedel za tako prijaznost.

Hladnik pa je nadaljeval:

„Po veži grede je pa mrmrala sama s seboj, da ti bo zavila vrat, ker ve, da ne moreš plačati vsega dolga do sv. Florijana, če ne izkoplješ zaklada. — Pa ne misli, da ti hočem očitati; samo zato, da sem ti povedal in da zveš, kaj je nam na mislih. In to sta uganiila Vid in Brumen, pomagala jima je pa največ Meri.“

Meri je močno zardela, ker čakala je, kaj bo odgovoril nato Jovan. Ta pa je molčal, mišice v licih so se spotegnile in napele, kakor bi ga bilo to nemara zadelo neprijetno in bi ga skoraj za hip ujezilo. Spregovoril bi bil besedo, pa ni hotel, češ, bomo videli, kaj še pride.

Hladnik je pogledal Jovanu v obraz in je skoraj popolnoma uganiil, kaj mu je. Zato je dejal:

„Pa ne, da bi te to jezilo na vse zadnje. Poslušaj, da izveš, kaj nam je na mislih. Da se prepričaš, kako so prišle Tomažurkine besede do nas, vedi: Deklica je prišla proti večeru domov, pa v hišo ni marala, ker je razgrajala Tomažurka; zato se je skrila v kuhinjo, da počaka, kdaj bo konec. In ona je slišala vse, kar sem ti pravil ravnokar jaz. — No, Vid, sedaj pa ti povzemi besedo!“

„Ljubi Jovan,“ je nagovoril Vid Meričinega očeta, „ker vem, kaj vam preti in v kaki sili ste, zato vas prosim, sprejmite tole od mene v spomin današnjega dne!“

Iz notranjega žepa je vzel lepo novo usnjato listnico z bankovci.

„In od mene, ljubi oče, pa prejmite v znak hvaljenosti in ljubezni do vas denar, ki ga imam pri očetu Brumnu. Od danes naprej je vaš. Vid noče, da bi mu prinesla dote. Vi boste pa potrebovali.“

Ko je čul Jovan to, je bil silno vesel. Bog... ali je resnica vse? Ni se še dotaknil listnice, ki jo je bil položil Vid predenj. Šele na prigovarjanje jo je spravil in se zahvalil, kakor mu je ravno prišlo na jezik, v duši je imel pač izbrano, odkrito srčno zahvalo, pa izreči je ni mogel —. Nepopisna blaženost mu je sevala iz oči, obraz se mu je razvedril. Razširil je roke in objel Merico. Pobožal jo je po lichih — kakor še nikdar ne. Vroča kri je zaplula deklici na rožnih lichih v objemu očimovem. Sladka zavest, da si je pridobila popolno ljubezen očimovo, je objela njeno dušo. Se spomniti se ni hotela, kako je bilo pred leti do materinega pogreba.

Ta večer so bili srečni vsi, najbolj pa Vid, Merico in Jovan.

Očeta Hladnik in Brumen pa sta bila srečna ob sreči onih treh.

Duše vseh so se širile v svečanih hipih, kakor da so začutile, da jim prihaja nasproti nekaj toplega in radostnega: ljubezen in udanost...

Že precej pozno v noči so se razšli sporazumljeni. In zapeketala so kopita po zamrznjeni cesti...

* * *

Drugi dan, okrog desetih je moralo biti, ko je stal Jovan opravljen kakor za mašo na pragu. Nekaj časa je stal, kakor bi ne vedel prav za prav, na katero stran bi stopil.

Pa je že imel namen; obrnil se je na levo čez vrt na vas.

Pri Tomažurki je vstopil.

Tomažurka je stala pri oknu in videla prihajati Jovana.

„A-ha, pogovarjat me je prišel, saj vem; pa le počakaj, lisjak, te bom že nahrulila. Pa bo jel zopet piti pri meni, saj ne bo manjkalo dosti, da bom potem lahko zahtevala hišo in posestvo. Nenavadno prijazna moram biti ž njim —.“

Take misli in namene je imela debelušasta krčmarica. Posebno ji je ugajalo, da ni bilo nobenega gosta.

„Dobro jutro, Marjeta!“

„Bog daj, Bog daj, Jovan!“

„Prišel sem, da se nekaj pobotava in zmenjava!“

Tomažurka je že bila vesela nad tem, da se res ni varala, da bo jo prišel pogovarjat.

„Pa sedi, kaj boš stal, ali ti prinesem pol litrčka? Kaj bi vprašala, kaj ne, to se ob sebi razume,“ se je delala prijazno, kakor da bi ji bilo na mari le, kako bi bolje postregla.

„Ne bom, ne bom, Marjeta, saj kmalu opraviva. Koliko sem vam dolžan?“ je govoril moško in trdo.

Marjeta je bila razočarana. Kaj hoče s tem? Pa ne misli že plačati!

„Saj sem ti v nedeljo povedala. Pa kaj bi to — saj na to imaš še čas misliti do sv. Florijana; no, saj če tudi mesec pozneje, kaj je na tem! Zameriti pa ne smeš, če sem v nedeljo kako neumno izbleknila. Saj veš, človek je včasih, kakor bi bil obseden.“

Tomažurka je hotela zaviti in spraviti govorico kam drugam, toda Jovan se ni udal njenim medenim, zapeljivim besedam.

„Ne bom čakal sv. Florijana. Ker vem, da rabite, vam odštejem danes ves dolg z obrestmi vred.“

Marjeta je bila torej goljufana v svojih nadah in načrtih.

Jovan je naštel na mizo pred njo svoto denarja, ki ga je zahtevala.

Krčmarica se je nekaj zahvaljevala, ali poznalo se je takoj, da ji je to le na jeziku.

„Z Bogom,“ je pozdravil Jovan in odšel s potrjenim pismom, da je plačal dolg.

Vesel in zadovoljen je stopil čez prag te — zanj tako nesrečne hiše, kjer ga je čakalo toliko gorja in nesreče. In sedaj je rešen. To je bila njegova skrb, odkar se je spametoval. In sedaj je še ta zadušena! Čez prag Tomažurkine hiše pa ne bo stopil nikdar več.

Tomažurka pa je jadikovala nad zvodenelimi upi, da bo pripravila Jovana na beraško palico, da bo nekdaj sama gospodarila na lepem in vrednem posestvu — na Petruševini.

Pa ne bo . . . hinavske ljudi le premnogokdaj prevara . . .

Izredno vesel je prišel Jovan domov — prižvižgal je v sobo. Povedal je Merici, kako ga je hotela Tomažurka hinavsko speljati, da bi ji ne plačal danes, da bi se zavleklo in bi potem lepega dne kar prišla z ruhežnijo.

Merica je hvalila Boga, da ga ni zapeljala hinavska krčmarica.

Zvečer pa je šla še k Sv. Križu, da še ondi na grobu zahvali mater za vroče molitve in prošnje, ki sta jih molili več let slednji večer za Jovana. —

VI.

Tisto nedeljo pred sv. Florijanom . . .

Po vasi ni bilo drugega govorjenja, kakor o Petruševih in Hladnikovem Vidu.

Oklicali so danes Vida in Merico. Vsi so ugi bali, po kateri poti so se srečali.

Od maše grede je modroval Smolar:

„Vam nisem pravil, ljudje božji, da dolgo ne bo to . . . Le poglejte! Še malo je manjkalo, pa bi bili Jovanu odprtli vrata v svet, dom — sedaj njegov — bi mu bil zaprt za vedno. Posebno Tomažurka bi ga rada dobila. Pa ji je ušel še ravno o pravem času

izpod kremljev. Dekle in on sam bi bila reveža vse žive dni. Pravijo že, da še ima dekle nekaj od svojega očeta pri starem Brumnu spravljenega. Pa dosti že ne more biti. Kaj menite?

Lepo pa je za Jovana to, da se je tako vzdržal pijančevanja. Ta bo nam vzgled, da se lahko premaga vse, če se le hoče. Meso je seveda slabo, zato pa je treba volje, ljudje božji. Saj Jovan ni tako napacen človek. Boste videli — tak sosed bo, da ne bo treba boljšega iskat! Dekle je pa vendar srečno, tako bogatega ženina bo dobila. Ej, seveda, lepa je, na to pa gledajo sedaj tile mladi naši zanamci. V časih, ko sem še jaz izbiral svojo Urško, pa nismo gledali na lepoto, roke je morala pokazati in skrinje odpreti —. Potem je bilo vse dogovorjeno.“

„Da bi le bila srečna, jima želim.“

„Bog daj,“ so pritrtili sovaščani in se poizgubili med hišami ter potem pripovedovali doma najnovejšo novico, da nato ni bilo drugega govorjenja, kakor o Petruševih in o Hladnikovem Vidu . . .

* * *

Nekaj pred Binkoštmi so imeli pri Hladniku poroko. Ni bilo še kmalu take pri Sv. Križu. Gostija pa je bila tudi sijajna . . . Sele na gostiji se je razvezal Jovanu jezik; postal je zgovornejši, ko je uvidel, da je Merica, ki jo je mnogo žalil, res srečna. — —

Kako pa je sedaj?

Pri Hladniku pod Kovnikom žive srečno. Stari Hladnik, ki se ne gane iz hiše, že ujčka dvoje razposajenih vnučkov.

Vid je marljiv gospodar, Méri pa skrbna gospodinja. In vsi žive v ljubezni.

Na Petruševini pa se je zgodilo medtem tudi nekaj novega: Jovan je dobil pridno gospodinjo na dom, in sicer nekdanjo Brumnovu deklo, Jerco . . . Pridna sta oba, zato pa uživata tudi srečno sadove svojega

truda. Jovan se ne izpozabi nikdar, da bi pil čez mero. S Tomažurko se ne srečata več. Njegovo posestvo je skrbno obdelano, da se sme primerjati z vsakim v vsem, le Hladnikovo je še dosti boljše in obširnejše.

Ob nedeljah popoldne se pa shajajo Petruševi in Brumnovi, včasih pod Kovnikom, včasih na Petruševini.

Še nekaj bi imel povedati. Starega Brumna je vzela letošnja pomlad in ga speljala v večnomlado pomlad. Bil je najstarji daleč naokrog.

Gre mu zasluga, ker je tako lepo natihem skrbel za Merico in Jovana, ki se ga v svoji sreči tudi često spominjata s hvaležnostjo in tiho ljubeznijo . . .

